

הרצון ויחלנו לעלות לארץ ישראל. דודים שלי עלו עוד לפנינו. הבעיה שלנו הייתה, ובעצם, לא נכון לומר בעיה, הזכות שלנו הייתה, שלא הסכימו להעלות גם את סבא לארץ. אבא לא הסכים בשום אופן לוותר. הוא החליט לחכות עד שיגיע הרגע הנכון וסבא יוכל להצטרף אלינו.

והרגע הגיע, ברוך הוא וברוך שמו. זוכרת את סוכני העלייה שדיברו עם ההורים בחדר שינה. אימא הזהירה אותנו אחרי שהם יצאו מהבית, לא לדבר מילה. אסור שאף אחד יידע על כך. היינו כבר מוכנים לעלות לארץ ישראל. חיכינו והתרגשנו כל כך. אך יום לפני העלייה, קרה אסון נורא. אבא ז"ל נהרג בתאונת דרכים.

נשארנו שם לשבת שבעה, וכמובן גם לשלושים, חיכינו עד לאזכרה, וכך עברה שנה.

מיד כשהסתיימה השנה, אימא הודיעה: זהו, עוזבים ועולים לארץ. היה לנו שם הכל. לא גרנו במלאח, בעוני. היה לנו בית מפואר בקזבלנקה. עסק מפרנס, צוות ערביות שניקו ועזרו לנו בבית. אבל ידענו שזה לא המקום הטבעי והנכון לנו. תשוקה אמתית, בלי לדעת יותר מיד, וידיעה ברורה שהמקום שלנו בארץ ישראל.

רוזה מצטחקת ומוסיפה תוך כדי: "תביני שזה היה רגש עוצמתי, למרות שלא היו לנו הרבה ידיעות מה יש בארץ הקודש. אחרי מלחמת ששת הימים, הודיעו לנו שלוקחים אותנו לביקור בכותל המערבי. עם כל הלהט שלי עוד ממרוקו לארץ הקדושה, לא ידעתי מה זה אומר. לא ידעתי מה זה הר הבית. ידענו רק "המקום של כל יהודי הוא בארץ ישראל. נגיע לשם בסוף!"

חייבת לומר שכשהגעתי לכותל, ראיתי מולי קיר אבנים, שאף אחד לא סיפר ולא הסביר עליו דבר. ובכל זאת, הלב שלי נפתח שם בשנייה. איך שעמדתי והתבוננתי על קיר הלבנים הענק הזה, הרגשתי דפיקות, בום, בום, בתוך הלב. בלי לדעת כלום. רק הרגשתי שקורה כאן משהו גדול, שהגעתי למקום גדול, קדוש.

זה הרגש שגרם לנו לעזוב הכל ולעשות עלייה. השארנו הכל, הכל. לא יכולנו לקחת עם עצמנו כלום. וכך נעלנו את הבית ועלינו לארץ.

בטוחה שהדרך לא הייתה קלה...

"אימא הזהירה אותנו אחרי שהם יצאו מהבית, לא לדבר מילה. אסור שאף אחד יידע על כך. היינו כבר מוכנים לעלות לארץ ישראל. חיכינו והתרגשנו כל כך. אך יום לפני העלייה, קרה אסון נורא. אבא ז"ל נהרג בתאונת דרכים"

השיחה שלי עם רוזה התקיימה אחרי שיעור תורה שהיא הקשיבה לו, ולפני התנדבות ב'עזר מציון'. יש לה עוד להתקשר לנכדה מכיתה ז' שעוד לא התחילה לימודים ולבשל לשכנה את מה שהיא אוהבת...

עשייה יומיומית בלתי פוסקת.

הרגשתי שאני חייבת להכיר את הלהבה הכובשת שלה. והיא הסכימה, באור ובחיוך, מציתה גם בי תחושות שליוחות ורצון להפוך מנר לאחד, לנר למאה...

מהימים ההם לזמן הזה

רוזה, תוכלי להכיר לנו את עצמך יותר? מתי נולדת, איפה...

"נולדתי בקזבלנקה במרוקו. לפני כשישים וחמש שנה. אבל נולדתי גם פעם שנייה בנהריים. לפני עשרים ושלוש שנה. כאשר שבע מתלמידותיי נרצחו מולי..."

זה נשמע נורא...

"כן, זה לא היה פשוט, אבל הרבה טוב יצא מזה".

רוזה, בכל מקרה, לא מתבלבלת, הולכת לפי הסדר הכרונולוגי. "כמו שכבר סיפרתי, עלינו ממרוקו, משפחה של תשעה ילדים. שני בנים, שבע בנות. משפחה מסורתית, חזקה. הזיכרונות שלי מלאים בהווי יהודי, פיוט ושמחה.

חוויית השבת התחילה עוד לפני כניסת השבת ונקראת "בואי כלה". אימא הכינה פשטידה מיוחדת, הוציאה מעט לטעימות ממאכלי השבת ובקבוק ערק. כולם ישבו לסעודה קטנה לקבל את האורחת החשובה שחיכנו לה כל השבוע, כעת נשמח לקראתה. כאשר הסתיימה התפילה בבית הכנסת, אבא והחברים היו שרים בקולי קולות שירי שבת, מלווים כל אחד ואחד לביתו. אני שומעת עד עכשיו באוזניים את שירי שבת כתזמורת אנדלוסית.

לאבא היה חשוב שנשנים ונאהב את המסורת. בליל הסדר היה מנהג שהעבירו את הקערה מעל כל אחד מבני הבית ואמרו בקול "בבהלה יצאנו ממצרים". זוכרת שאחותי התינוקת ישנה במיטה, אבל אבא לא ויתר, הוא ניגש וסובב מעל ראשה את הקערה. כן, מסורת זו מסורת וזה מה שישמור על היהדות והדרך של כולנו.

הבית היה תמיד מלא באושר ושירה, עד תשעת הימים. אז הייתה אימא צובעת את קירות הבית בפחם שחור, שנרגיש את הגלות. רק בתשעה באב אחר חצות התחלנו כולנו למרק את הבית. "משיח מגיע, חייבים להתכונן". הכנו תבשילים, מכל טוב. איך חיכינו לו, למשיח... ועדיין.

בשבת נחמו קנו לכולנו בגד חדש, נעליים חדשות. יום אחד אחותי שרחוקה היום מהדת, התקשרה אלי ושאלה: "רוזה, מתי שבת נחמו? השבת השמחה הזאת..." שאלתה היוותה עבורי עוד סימן למסורת המלאה בהווי שנשארת בתוך הנפש פנימה ולא יכולה להימחק, בשום מצב. גם כאשר היהודי נמצא הכי רחוק.

הקדמת לנו את המאוחר קצת, אך בעצם, את האנציקלופדיה ליהדות במשפחה?

"אכן. אני החרדית היחידה מתוך תשעה אחים ואחיות".

מעט אור דוחה הרבה חושך

עלייתם ארצה אל ציון, אליה ייחלו והתפללו כל הזמן, לוותה בקושי וכאב רב. רוזה נזכרת ומספרת: "הייתי בת עשר. שנים שנשמנו את

בית מרוקאי טיפוס